

การจัดการเรียนรู้สุขศึกษาภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : 4 ขั้นตอนการเรียนการสอนรายวิชาสุขศึกษาโดยผ่านทางแอปพลิเคชัน ไมโครซอฟท์ ทีมส์

อาจารย์ ดร.จตุพร บรรจงเสนาะ

อาจารย์กิริยา กุศลส่ง

อาจารย์มนต์รัตน์ สุวีร์กุลไกร

อาจารย์สุรวงศ์ ฉอสน์เทียะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

บทนำ

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปัจจุบัน ส่งผลต่อการเลื่อนเปิดสถานศึกษา และเกิดการแพร่หลายของแนวทางจัดการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสารสนเทศ ขึ้นอย่างมากมา焉 ดังนั้น ครูผู้สอนในฐานะผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่แก่นักเรียนต่างก็มีการปรับตัว และเตรียมทักษะเพื่อรับมือกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใหม่อย่างทันท่วงที พร้อมรับกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ ทักษะในการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือระบบปฏิบัติการรูปแบบต่าง ๆ ที่อาศัยการบริหารจัดการห้องเรียนซึ่งแตกต่างไปจากห้องเรียนปกติในโรงเรียนนั้น ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ของครูที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นแผนการสอน สื่อการสอน และการจัดการห้องเรียนผ่านเครือข่ายออนไลน์ (กนกวรรณ สุภารามู, 2563)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนและสถานศึกษาที่นักเรียนจะต้องปรับตัวกับการเรียนการสอนในชีวิตปกติใหม่ (New Normal) รวมถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคดิจิทัล เช่นเดียวกับบทบาทของครูอาจารย์ต้องปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนโดยใช้สื่อต่างๆ ที่เหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่ง “สื่อการเรียนรู้” (instructional media) มีบทบาทสำคัญมากในการจัดการเรียนรู้ คุณสมบัติสำคัญของสื่อเปรียบได้กับการสื่อสาร การเรียนรู้ในชั้นเรียนผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ ไปยังผู้เรียนโดยผ่าน “สื่อการเรียนรู้” (สยามรัฐออนไลน์, 2563)

ผศ.ชวลิต สูงใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) กล่าวว่า นโยบายของโรงเรียนสาธิตมุ่งเน้นในการพลิกวิกฤติเป็นโอกาส ในการนำนวัตกรรมในการเตรียมพร้อมสู่รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการเตรียมพร้อมรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องเตรียมตัวทั้งในส่วนของครูอาจารย์ นักเรียนและผู้ปกครองที่จะต้องศึกษาไปด้วยกัน โดยรูปแบบการเรียนการสอนเราจำลองรูปแบบการเรียนการสอนในห้องเรียนสู่ระบบออนไลน์ มีอาจารย์ประจำชั้นที่จะคอยสังเกต ปฏิสัมพันธ์กับเด็ก พร้อมติดตามให้เด็กเข้าห้องเรียน มีตารางการเรียนการสอนที่ชัดเจนในทุกรายวิชา โดยคาดว่าจะเริ่มต้นในการเรียนออนไลน์ครั้งแรก ในวันที่ 18 พฤษภาคม – 18 มิถุนายน พ.ศ.2563 สำหรับการเรียนภาคฤดูร้อน ใน 3 ระดับชั้น ได้แก่ 1) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 400 คน 2) ชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4 จำนวน 790 คน และ 3) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 390 คน “การเรียนออนไลน์ของเด็กมัธยม แตกต่างกับเด็กมหาวิทยาลัย เพราะนักเรียนแต่ละชั้นปีก็แตกต่างกันไป ความสนใจและจดจ่อกับการเรียนก็แตกต่างกัน ต้องสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนออนไลน์จะค่อยเป็นค่อยไป โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ค่อย ๆ สร้างความคุ้นเคย มีการเรียนแบบ Real Time และสามารถอัดวิดีโอเพื่อใช้ทบทวนบทเรียน หรือนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนได้ มีการอัปเดตเอกสารการเรียนสู่ระบบออนไลน์ ควบคู่กับการจัดส่งเอกสารประกอบการเรียนไปยังทุกบ้านอีกด้วย” (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2563)

ขั้นตอนการเรียนการสอน

สมิทและราแกน (Smith & Ragan, 1999, pp. 114-115) ได้นำเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผลการเรียนรู้ประเภทใดก็ได้ ที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ (introduction) ขั้นสอน (body) ขั้นสรุป (conclusion) และขั้นประเมินผล (assessment)

1. ขั้นนำ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ส่งเสริมความสนใจและกระตุ้น ให้ผู้เรียนได้ระลึกถึงความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เรื่องใหม่ ซึ่งเก็บไว้ในความจำระยะยาวมากกลับมาสู่ความจำในการทำงานเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้เรื่องใหม่ เหตุการณ์การเรียนการสอนในขั้นนี้ ประกอบด้วย

1.1 การสร้างความสนใจ ทำได้โดยการตั้งคำถามที่ดึงความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ในเรื่องที่คุณเรียนสนใจหรือเรื่องที่เป็นประสบการณ์ใกล้ตัว ผู้สอนอาจใช้การสาธิต การนำเสนอภาพ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะเรียนเป็นการดึงความสนใจของผู้เรียน

1.2 การบอกจุดประสงค์แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้วัตถุประสงค์หรือการกระทำอย่างไร ที่แสดงผลการเรียนรู้ของตนหรือเป็นสิ่งที่ผู้สอนคาดหวัง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตั้งจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนในการเรียนรู้ในครั้งนั้น ๆ

1.3 การกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงการเรียนรู้ที่มีมาก่อน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ ของการเรียนรู้สิ่งใหม่กับสิ่งที่ผู้เรียนรู้อีก่อน เพื่อให้การเรียนรู้สิ่งใหม่ประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น ซึ่งทำได้โดยการพูดคุย สนทนา การใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการทบทวนประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

2. ขั้นสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้ดึงเอาความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สิ่งใหม่นำออกมาใช้ สร้างความรู้ ความเข้าใจกับสารสนเทศใหม่ที่ได้รับ เหตุการณ์การเรียนการสอนในขั้นนี้ ประกอบด้วย

2.1 การนำเสนอความรู้และสื่อการเรียนรู้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสาธิต การนำเสนอตัวอย่าง การบอกเล่าโดยตรง การให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบ ในการนำเสนอความรู้ อาจใช้วิธีอุปนัย หรือ

วิธีนිරนัย ถ้าเป็นการเรียนรู้ความคิดรวบยอดที่เป็นรูปธรรมควรใช้วิธีอุปนัย โดยให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างหลากหลายแล้วสรุปความหมายของสิ่งนั้นด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นเรื่งนามธรรมควรใช้วิธีนිරนัย และ อาจนำเสนอด้วยภาพหรือแผนภูมิ

2.2 การนำเสนอและชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ถ้าเป็นเรื่งใหม่ที่ผู้เรียนไม่เคยรู้มาก่อนก็จำเป็นต้องบอกโดยตรง ถ้าเป็นเรื่งที่ผู้เรียนสามารถค้นพบได้ด้วยหลักเหตุผล ผู้สอนก็อาจนำเสนอความรู้โดยวิธีให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ นอกจากนี้ผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนบางคนต้องการการชี้แนะจากผู้สอนมากและบางคนก็ไม่ต้องการการชี้แนะ ดังนั้นผู้สอนจึงควรใช้วิจารณญาณในการดำเนินการ

2.3 การให้ผู้เรียนปฏิบัติและฝึกฝนจากแบบฝึกหัดหรือตัวอย่างต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความ เข้าใจอย่างถ่องแท้

2.4 การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน ข้อมูลป้อนกลับที่ให้กับผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายแบ่งได้ 2 ประการ คือ ประการแรกมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียนให้เกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายประการสุดท้ายเพื่อให้สารสนเทศเกี่ยวกับผลการปฏิบัติของผู้เรียนว่าถูกต้องหรือไม่อย่างไร ช่วยให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติว่าเป็นอย่างไร มีความเหมาะสมหรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และชี้ให้เห็นแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไข

3. ขั้นสรุป จุดมุ่งหมายในขั้นนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สรุป และทบทวนความรู้ที่ได้รับว่าเพิ่มขึ้นจากเดิมหรือไม่อย่างไร จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างไร เหตุการณ์การเรียนการสอนในขั้นนี้ประกอบด้วย

3.1 การรวบรวมและสังเคราะห์สิ่งที่เรียนรู้ใหม่ เทคนิควิธีที่จะช่วยในการสรุปความรู้ที่ นิยมใช้กัน ได้แก่ การใช้ผังกราฟิก (graphic organizer) คือ แบบของการสื่อสารเพื่อให้นำเสนอข้อมูล หรือความรู้ที่ได้จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบ ให้มีความเข้าใจง่าย กะทัดรัด ชัดเจน ผังกราฟิกได้มาจากการนำข้อมูลดิบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาทำการจัดกระทำข้อมูลโดยอาศัยทักษะการคิด เช่น การสังเกต เปรียบเทียบ การแยกแยะ การจัดประเภท การเรียงลำดับ การใช้ตัวเลข การวิเคราะห์ การสร้างแบบแผน จากนั้นจึงมีการเลือกผังกราฟิกเพื่อนำเสนอข้อมูลที่จัดกระทำแล้วตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ผู้นำเสนอต้องการ

3.2 การส่งเสริมให้นักเรียนจดจำความรู้และถ่ายโอนความรู้ โดยให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากแบบฝึกหัด

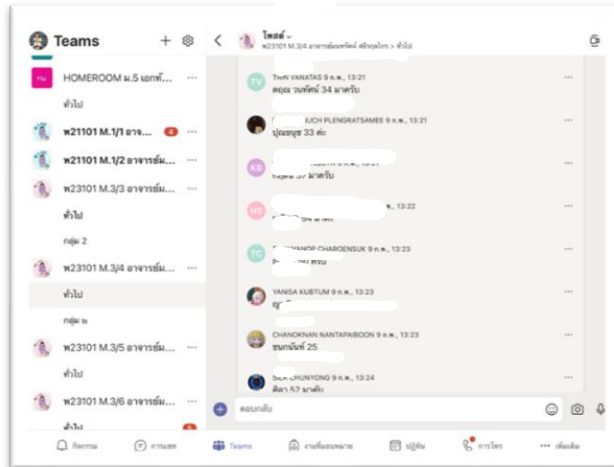
4. ขั้นประเมินผล จุดมุ่งหมายในขั้นนี้เพื่อให้ผู้สอนรู้ว่าผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามที่ คาดหวังไว้หรือไม่ และเป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอน เพื่อซ่อมเสริมหรือดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนการเรียนการสอนรายวิชาสุศึกษาโดยผ่านทางแอปพลิเคชัน ไมโครซอฟท์ทีมส์

1. ขั้นนำ

เป็นขั้นตอนสำหรับการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน เชื่อมความพร้อมผ่านการเช็คชื่อการเข้าชั้นเรียนผ่านระบบออนไลน์ โดยให้นักเรียนเข้าไปพิมพ์ในช่อง Meeting Chat ใน Microsoft Teams พร้อมทั้งใช้ในการแจ้งจุดประสงค์ทางการเรียนในแต่ละเนื้อหา ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ให้ความร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

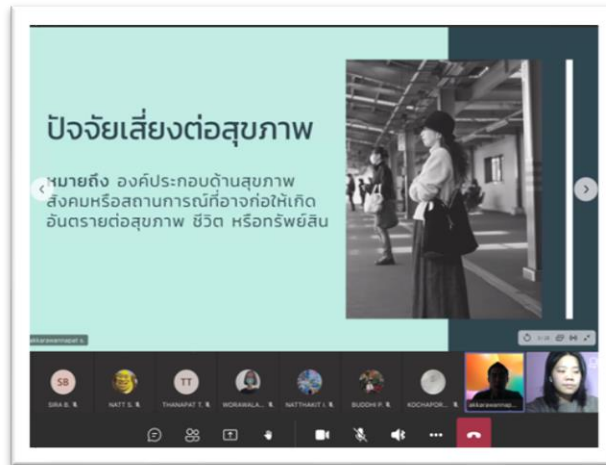
โดยที่จะสร้างความสนใจอย่างต่อเนื่องผ่านการให้นักเรียนดู VDO ใน YouTube แล้วอภิปรายร่วมกันในแต่ละประเด็นเพื่อโยงเข้าสู่บทเรียน ผ่านการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องและยกสถานการณ์ตัวอย่างที่นักเรียนเคยประสบพบเจอ เพื่อทำให้นักเรียนมีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น เกิดแรงจูงใจที่อยากจะเรียนรู้ รับรู้ จุดประสงค์ในการเรียนอย่างชัดเจน

2. ชั้นสอน

เป็นขั้นตอนที่อธิบายเนื้อหาเพื่อให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติมโดยใช้ PowerPoint ในการอธิบายประกอบการสอน และสร้างกิจกรรมเกม เช่น ทายคำ ตอบคำถาม เปิดแผ่นป้ายในระหว่างการเรียนการสอนและใช้ Canvas ในการอธิบายประกอบการสอนซึ่งเป็นโปรแกรมที่มีสีสันที่สวยงาม มีลูกเล่นที่หลากหลาย และนักเรียนสามารถศึกษาย้อนหลังได้ผ่านเว็บไซต์ Canvas ทำให้นักเรียนสามารถศึกษาเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจและค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้

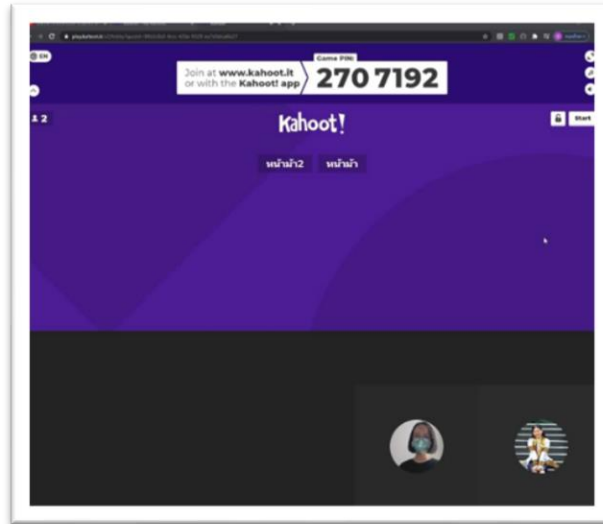
ใช้สื่อออนไลน์ในการจัดกิจกรรมเพื่อทบทวนบทเรียนและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่น Kahoot ในการเล่นเกมตอบคำถามเพื่อความสนุกสนานและประเมินความรู้ความเข้าใจและทักษะที่ต้องการในแต่ละเนื้อหา ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้เพิ่มเติมผ่านเกม มองเห็นตัวอย่างที่ชัดเจนและสามารถนำความรู้เดิมที่มีมาผนวกกับความรู้ใหม่เพื่อเกิดการคิดวิเคราะห์และต่อยอดในอนาคตได้ และได้มีการนำ Line Open Chat ในการปฏิบัติเพิ่มเติม เช่น ใช้เป็นช่องทางในการพูดคุยการทำงานกลุ่ม การติดต่อประสานงาน และกลุ่ม Line ทางenger ที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นต้น

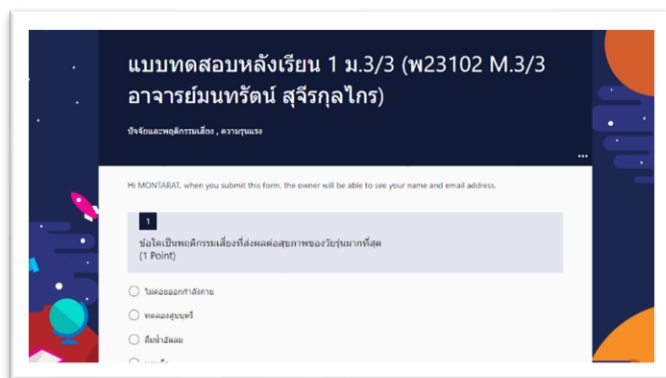
3. ชั้นสรุป

สำหรับชั้นนี้เป็นการสรุปเนื้อหาหลังจากการเรียนการสอนโดยผ่านการสรุปร่วมกัน ทำกิจกรรมเกม และการนำเสนองานโดยใช้สื่อออนไลน์ในการจัดกิจกรรม เช่น Kahoot ในการเล่นเกมตอบคำถาม เป็นการทบทวนบทเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

4. ชั้นประเมินผล

เป็นชั้นที่วัดและประเมินผลของนักเรียนว่าเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะสามารถคิดวิเคราะห์และนำไปใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสมผ่านการทำแบบทดสอบใน Microsoft Form เพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลของนักเรียนหลังจากที่ได้เรียนจากการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้

บทสรุป

ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 การจัดการเรียนรู้สุขศึกษาทั้ง 4 ขั้นตอนผ่านทางแอปพลิเคชัน Microsoft Teams มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเรียนการสอนแต่ละเนื้อหาโดยใช้ Meeting Chat และ VDO จาก YouTube ในการเช็คชื่อและกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความอยากที่จะเรียนรู้ เกิดแรงจูงใจในการเรียน อธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนและครอบคลุมผ่าน PowerPoint และ Canvas ในการนำเสนอประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนสามารถรับรู้ เกิดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากความรู้เดิม ชี้นำให้เกิดความสนใจ ความถูกต้องในเนื้อหา เกิดทักษะจากการปฏิบัติจริงผ่าน Line Open Chat ใช้ Kahoot ในการสรุปและทบทวนบทเรียนและประเมินผลนักเรียนหลังจากการเรียนการสอน โดยใช้ Microsoft Form ในการวัดและประเมินผลนักเรียน รวมทั้งเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากการเรียนการสอน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้สุขศึกษาในสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 โดยใช้แอปพลิเคชัน Microsoft Teams เป็นวิธีการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สุภาราญ. 2563. ทักษะครูกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ยุคใหม่. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.educathai.com/knowledge/articles/375>.
- สยามรัฐออนไลน์. 2563. อ.จุฬาฯ แนะนำใช้สื่อให้เหมาะสมกับนร. ส่งเสริมเรียนยุค New Normal. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.siamrath.co.th/n/173912>.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. 2563. “สุวิทย์” ดันเรียงออนไลน์ นำร่องโรงเรียนสาธิตในสังกัด 96 แห่งทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.prachachat.net/education/news-451005>.
- Smith, P.L., & Ragan, T.J. 1999. Instructional Design. New York: John Wiley & Sons Inc.